

Erdély

ALAPÍTVÁ 1892-BEN

Új sorozat, 97. szám

2016/12.

Megjelenik havonta

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület
– Kolozsvár 1891 Értesítője

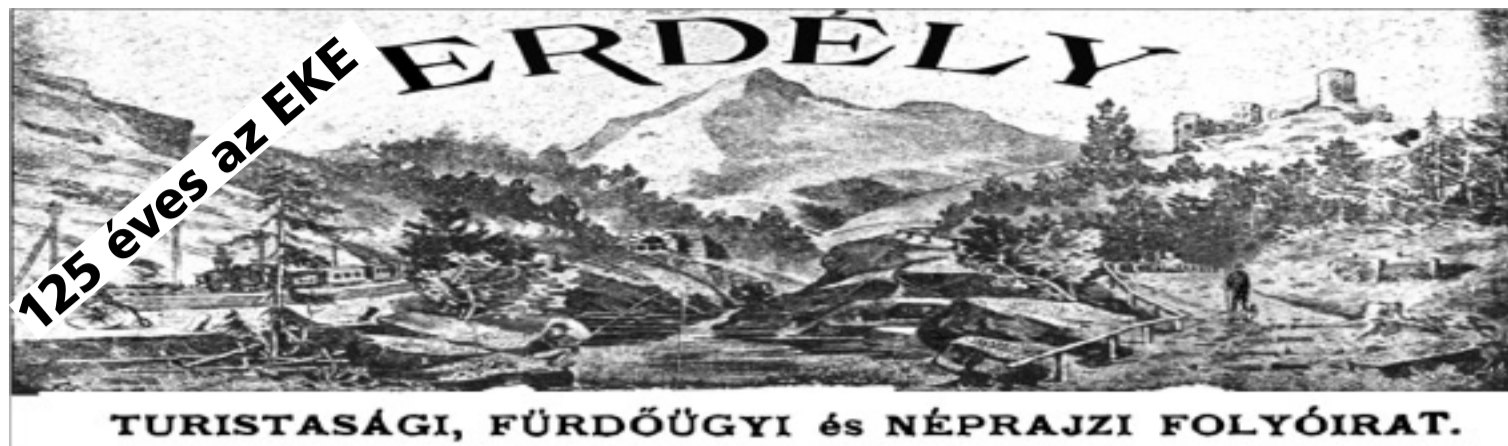
Főszerkesztő:

Tóthpál Tamás

(tothpaltamas@gmail.com)

Szerkesztők:

Pál Gyöngyi, Szima Csilla

Lábszánkózás Kolozsváron: 121 éves az első magyar Ski-klub

VÁRADI ISTVÁN

„Különösnek találom, hogy a turisták a telet a meleg kályha mellett töltik el. A természet igaz, megváltozik, de a tájkép, főleg hegyi sajátossággal, nagyon megszépül. Tudom, hányan vannak, kik valamely festő szalon kiállításánál félórán át elmerengenek a – téli – tájkép fölött, s meglehetősen művészi érzékkel s készültséggel latolgatják annak esztétikai oldalait, és kritikát mondanak vagy írnak a festőművész ecsetére, de még alig volt alkalmuk vagy akarattuk megnézni künn a természetben, minő felséges színekben ragyog az örök istenség festménye.”

1896 telén, az Erdélyben megjelent *Turistaság télen* cikke bevezetőjében így ír Hangay Oktáv, a Kolozsvári Kereskedelmi Akadémia tanára, aki az Akadémia vállalkozó ifjúságából 1894-95 telén megalakította a kolozsvári Ski-klubot. Hetenként 2-3 alkalommal összejöttek az ifjú magyar Ski-klub tagjai, és a Kolozsvár környéki lankás lejtőkön vidáman űzték ezt a testedző sportot. Lábszánkóztak, ahogy akkoriban mondták. Kellő felkészülés után elmentek Gyaluba, Györgyfalvára, Egeresre, Kajántóra és Tordára is. Az akkori idők közoktatási miniszterei csak a korcsolyázás gépies s egyhangú környezetű gyakorlását ajánlották a fiataloknak.

„Mily egész más a lábszánkózás! A vidék folyton változik, újabb képek jobbra-balra, melyek csak feszültebbé teszik az ifjú figyelmét, kitartóbbá az izmok erejét, s a változatosság pedig, mely a lábszánkó gyors csuszamlásával mindig új környezetet szemléltet velünk, folyton élénkségre tartja a fogékony kedélyt.”

Ilyen és hasonló érvekkel népszerűsítette a sízést (láb-

Az 1896-os millenniumi kiállításon ezzel a csoportképpel mutatkozott be az Első Magyar Ski-klub, Hangay közepén

szánkózást) Hangay Oktáv. Ő már 1890-től sízett. Kezdetben, mint a képen is látni lehet, a lábszánkózást csak egy hosszú bottal segítették, és a pályákon való leereszkedésekkel szemben a síléccel való túrázást részesítették előnyben. A Kolozsvár környéki lankákon, a Bornyúmán – mára már teljesen beépített – és a Hója erdő Nádas menti lejtőin – ahol ma ipari park épül – fáradhatatlanul edzettek a hosszabb túrákra.

A ma használatos sílécek elődjét a harmadik jégkorcszak végén (Riss) már az ősember is használta. A primitív ovális hótalpakból, melyekkel, hogy ne sülyedjenek el a nagy

hóban, csak lépegetni lehetett, lassan kialakult a síléc, amely már siklásra is alkalmas volt. A norvégiai Frogmeterseteren símúzeumában látható egy 2500 éves, feltűnően modern vonalú síléc. Európában, a skandináv országokban maradt fenn a síléc és a sízés. Az Edda-dalokban gyakran találkozunk a skizru és a skrei szavakkal. Talán innen ered a régies ski, vagy sí, sízés, síelés elnevezés. Norvég eredetű a síugrás is, 150 éve a Telemark nevű norvég falu körül sízők próbálkoztak először vele, kb. 1879-ben rendeztek először nyilvánosan síugró versenyt.

A telemark technika ma már a modern síugrás egyik alapele-

me. Európa többi részén a sízést főleg a sarkkutatásokról szóló leírások alapján ismerték meg. Az első sífutó versenyt 1880 körül a sarkkutatók rendezték. Itt a kételkedők legnagyobb meglepetésére, kik nem hittek Nordenskjöld svéd sarkkutatójának a Grönlandon szolgáló lappok teljesítményéről szóló tanulmányainak – miszerint 57 óra alatt 460 km-t síztek –, a lappok fölényesen megnyerték a 220 km-es versenyt. Talán ezek a hírek keltették fel igazán az európai figyelmét a sízés iránt. Matthias Zdarsky lilienfeldi földbirtokos volt az első módszeres alpesi síző, ő még egy hosszú bottal segítve magát ívelt

jobbra-balra a lejtőkön. Ezen a technikán Bilgeri változtatott, ő már két rövidebb bottal dolgozott. Hannes Schneider alakította ki az Arlberg-technikát, mely a modern alpesi sízés alapja.

Európában az első síklubot Norvégiában, Oslóban 1877-ben alapították. 1890-93 között még három alakult az Alpokban. A Hangay Oktáv által Kolozsváron alapított Ski-klub tehát az ötödik volt Európában. És ha már a sízés kolozsvári történetéről beszélünk, nem szabad megfeledkeznünk Hevesi Józsefről, a Kolozsvári Iparos Egylet elnökéről sem, aki a gyárában készült sílécekkel támogatta a kolozsvári síéletet.

Száz éve halt meg Kolozsváron Hangay Oktáv, a téli sportok úttörője

(V. I.)

Hangay Oktáv 1850-ben a Veszprém megyei Várpalotán született. Tanulmányait Pozsonyban, majd Münchenben és Kolozsváron végezte. Több évig előkelő családnál volt nevelő. Tanárkodását Sopronban kezdte meg, majd 1889-től a kolozsvári Kereskedelmi Akadémia tanára. Élénk és széleskörű társadalmi tevékenységet folytat.

Többek közt titkára volt a soproni Irodalmi és Művészeti Körnek, tagja a székesfehérvári Vörösmarty Körnek, az Országos Magyar Iskola-Egylet igaz-

gató tanácsának, a Magyar Szövetség választmányának. Tanárkodása idején szószólója volt a diákság sportra és testedzésre való nevelésének, amit előadásaival, cikkeivel is szorgalmazott. 1894-95 telén a kolozsvári Kereskedelmi Akadémia tanulóival megalakítja az első Magyar Ski-klubot.

Az EKE választmányi tagja 1891-es megalakulásától, 1896-1899 között a Kolozs vármegyei Osztály elnöke, 1902-1906 között az EKE alelnöke. A Kányafői messzelátó felfedezése és útjának kiépítése fűződik nevéhez. Kutatta és ismertette az Andrassy-havasokat, ahol az ő

kezdeményezésére építette gróf Andrassy Tivadar az EKE részére a dobrini turistaházat. Már 1892-93-ban nagyobb társaságokat vezetett a hegyek birodalmába. 1894-ben Sikó Kanut meregyői körjegyzővel társulva számos kirándulást vezetett a Vigyázóra és környékére. Kirándulásokat szervezett és vezetett az Andrassy-havasokra, Esküllő vidékére, Királyhágóra, az Aranyos vidékére, a létai várhoz, a Tordai-hasadékhoz stb. Szakkönyvtárát az EKE-nek adományozta. Elnöksége alatt készítette el a Kolozsvári Osztály a Retyiceli-vízeséshez vezető turistautat, ahol később,

1899-ben felavatják a retyiceli menházat.

Az EKE folyóiratának, az *Erdélynek* állandó munkatársa; több cikkét a bécsi *Tourist* című folyóirat is közölte, és írásait a *Természet és Természettudományi Közöny* és a *Múzeum-Egylet* füzeteiben is megtaláljuk. Nagyobb utazásait és egyéb tudományos értékű esszéit *Tanári vakációk* cím alatt adta ki. Néhány cikke, amelyek a *Pester Lyod*-ban és a *Budapesti Hírlap*-ban jelentek meg, plusz egy röpirata forrongásba hozta a nemzeti ügyekkel foglalkozó egyesületeket, akkoriban még az Országgyűlés is vitázott róla. Az

EKE-ben ő vetette fel a diákutazás kérdését, melynek hatására több iskola évenként nagyobb tanulmányutakat tett meg. Az ő hathatós támogatásával 1910-től az Erdély akkori kéthavonkénti megjelenéséről havilappá alakult át. Sajnos az I. világháború nehézségei miatt 1916-tól az *Erdély* már csak összevont számokban jelenhetett meg. Az 1916-os év 1-6-os lapszámban Merza Gyula az EKE úttörőiről szóló írását az abban az esztendőben, 66 éves korában elhunyt Hangay Oktáv emlékének ajánlja.

Síremléke a kolozsvári Házsongárdi temetőben van.

Kirándulás tévedésekkel...

PÁL GYÖNGYI

Az utóbbi években többször felkerestük a Szászfenestől délre fekvő erdőt. Ennek több oka is volt. A Kolozsvárt körülvevő erdőkből, régi kirándulólhelyeinkről egyre jobban kiszorít a terjeszkedő város. Szászfenest könnyű megközelíteni, autóbusszjáratok kötik össze Kolozsvárral. Nincs itt semmi rendkívüli látványosság, egyszerűen alkalmas könnyű túrákra, sétákra azoknak, akik idejük egy részét a szabadban, tiszta levegőn, a természet csendjében szeretnék eltölteni. A Tótfalvi és Lónai patakok völgyei közt húzódó hegygerincet erdő borítja, többnyire bükk, de van itt-ott fenyves is, keletre Kolozstótfalu (Tăuți) fekszik, északnyugatra Magyarlóna (Luna de Sus), nyugatra Magyarfenes (Vlaha) található, északon Szászfenes (Florești), délen Szelicse (Sălicea). Ez a félkör vagy kifli alakban húzódó gerinc Szelicse felé keskenyebb, itt a legmagasabb rész a Medve-tető (625 m) és a Havas-bükke (759 m), ez a legdélibb csúcscsúcs, a másik irányban, Magyarlóna felé szélesebb. Ezen a részen található a Bükk-tető (603 m) és két völgy, a Szaniszló és a Róka patakok völgye. Az erdőn keresztül haladó szekerutak valamikor a környező falvakat köthették össze egymással, de már alig használják őket.

Első utunk ebben az erdőben elég bonyolult volt. Kettesben indultunk „felfedező” útra a fenesi Leányvár negyedi végállomástól 2015 júniusában, egy ösvényen feljutottunk a gerincre, a Kolozstótfalu feletti rétekre akartunk eljutni és az EKE-forrás felé. Az EKE-forrást általában a Gorbó-patak völgyéből vagy a Gorbó gerinc felől közelítettük meg, a Havas-bükken is többször jártunk, keresni akartunk innen is egy utat. Ennek az erdőnek a területe nem

nagy, sokkal kisebb, mint a kolozsvári Bükk-erdő. Úgy gondoltuk, hogy két óra alatt keresztül tudunk menni rajta. Elég hamar elértük a gerincen haladó utat, és ezt követtük. Tetszett ez az út, szép, sudár fák közt haladtunk, kevesen járhatnak erre, nem talákoztunk senkivel. Kilátásunk nem volt, aombok eltakartak mindent. Meg voltunk győződve, hogy jól haladunk, hiszen a kolozstótfalusi völgygel párhuzamosan indultunk felfelé, de az erdő útjai kacskaringósak, a sok elágazás is könnyen megtéveszthet. A gerincen mentünk, egy emelkedőnél már azt hittük, a Havas-bükke következik, de csalódtunk. Egy tetőre értünk, de ez nem a Havas-bükke volt, nem baj, gondoltuk, nem mértük fel jól a távolságot. Egy irtásos részhez értünk, de a magasra nőtt bozóttól itt sem látunk semmit. Tovább az út most már lefelé ereszkedett, ez nem tetszett, valami csak nem volt rendben. Mivel az idő telt, úgy gondoltuk, egyelőre elég a „felfedezésből” és balra tértünk, remélve, hogy kiérünk valahol Tótfalu felett. Egy tisztásra jutottunk, de itt is körben erdő volt, mentünk tovább, virágos rétek, kaszálók következtek. Végre kinyílt előttünk a táj. De nem az volt, amire számítottunk. Nem Tótfalu felett voltunk, valahol egészen máshol. Kicsit összezavarodva álltunk. Az első dolog, amit felismertünk, a Magyarfenes feletti kis fenyves volt. Mellettünk egy kopár domb takarta el a tájat, ha arra kímásunk, akkor azonnal tiszta lett volna minden. De csak az erdőt néztük, tudtuk, hogy vissza kell jutnunk a gerincre, és a másik oldalon leereszkedni Szászfenes felé. Mi történt tulajdonképpen? Bár jól indultunk az elején, az ismeretlen terepen elkeveredtünk, a gerincúton végig nem déli irányba, hanem nyugat felé halad-

tunk, épp ellenkező irányba, mint ahogy kellett volna. Így érthető, hogy máshova jutottunk, nem ahova terveztük. Egy vicces történet jutott eszünkbe.

Egy vándor megkérdi a székelyt:

– Messze van még Csíkszereda?

– Egy órányira.

– Felülhetek a székérre?

– Igen – feleli a székely.

Egy óra múlva megkérdi a vándor:

– Hát most mennyi van még Csíkszeredáig?

– Hát most már két óra.

Hát valahogy így jártunk mi is. Most már sokkal távolabb voltunk Tótfalutól, és ráadásul a hegy másik oldalán. A gerincen nem a Havas-bükke felé mentünk, hanem Magyarlóna irányába, balra térve pedig Magyarfenesre jutottunk volna. Végre rájöttünk, hogy a Bükk-tető alatt voltunk, egy ösvényen elég hamar visszajutottunk a tetőre. A Havas-bükke ennek a félkör alakú gerincnek pontosan a másik végén van. A Bükk-tetőről az irtás szélén levő ösvényen indultunk lefelé, ezt a részt nevezték az Uraság-erdejének, most itt hatalmas irtás van, innen már beláttunk Magyarlóna felé és a Kisszamos völgyére. Egy óra alatt leértünk Szászfenes nyugati részébe. A tervezett utat más időpontra halasztottuk.

Azóta többször bejártuk ezt az erdőt, megismertük keresztben-hosszában, egyik végétől a másikig. Szeretünk erre kirándulni, szép, mikor zöldül tavasszal, májusban virágzik a gyöngyvirág, júniusban nyílik a törperőzsa, a meleg nyári napokon kellemesen hűvösek árnyékos ösvényei, ősszel csodálhatjuk a tarka színeket, télen sétálhatunk havas útjain, tavasztól késő ősziig gombászhatunk, és sokszor elszórakozunk ezen a kalandunkon.

Januári rendezvények

■ **December 31. (szombat):** EKE-szilveszter az Apáczai-líceum dísztermében. Jelentkezni a székházban a szolgálatos napokon vagy a közgyűlésen. Szervező: Bagaméri Tibor.

■ **Január 2. (hétfő):** Évnyitó (józanító) túra a Rejtett-forrás tisztásán (7 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Pál István és Pál Gyöngyi.

■ **Január 4. (szerda):** Séta a Páter-úton (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta.

■ **Január 7. (szombat):** Hagymányos Árpád-csúcs túra (20 km, 400 m szintkülönbség). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Kiss János.

■ **Január 10. (kedd):** A kolozsvári EKE fotóklubja *Ködös tájak* című fotókiállításának megnyitója 17 órakor az Egyetemi Könyvtár előcsarnokában. A kiállított fotókat méltatja dr. Farkas György. Szervező Bozsoki Adrienn.

■ **Január 10–12. (kedd–csütörtök):** Munkatúra Csucsán. Találkozás 7.15 órakor az állomáson. Szervező: Bagaméri Tibor. Bejelentkezni telefonon.

■ **Január 11. (szerda):** István-forrás (9 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta ♦ 18 órától közgyűlés az Apáczai-líceumban.

■ **Január 12. (csütörtök):** Túraszervezők tanácskozása és választmányi gyűlés 18 órától a székházban.

■ **Január 13–15. (péntek–vasárnap):** Fürdőtúra Gyulára. Szervező: Vas Géza. Érdeklődni telefonon.

■ **Január 14. (szombat):** Gorbó-völgye–Bivalyos–Cérna-forrás–monostori végállomás (18 km). Találkozás 9 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Nagy Lajos ♦ Feleki sípálya–Feleki stadion (20 km, 500 m szintkülönbség). Szervező: Kiss János. Érdeklődni telefonon.

■ **Január 15. (vasárnap):** Leányvár (12 km). Találkozás 9.15 órakor a 9-es autóbussz Bucium utcai megállójában (M21-es busszal Szászfenesig). Szervező: Csorba Anna ♦ A nagyenyedi vár és a gyulafehérvári vár. Szervező: Szima Márton. Érdeklődni telefonon.

■ **Január 18. (szerda):** Cérna-forrás (8 km), Slamovics-ház (12 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta és Monoky Iván.

■ **Január 21. (szombat):** Kirándulás Medve-gerinc–Bükk-tető–Uraság-erdeje–Szászfenes (17 km, 500 m szintkülönbség). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Kiss János ♦ Kirándulás Kisbányára. Szervező: Vas Géza. Érdeklődni telefonon.

■ **Január 22. (vasárnap):** Barlangvölgyi-jegesbarlang–Hodosfalva (10 km). Találkozás 8 órakor a Flipnél. Szervező: Vlád Pál. Érdeklődni telefonon Kosztin Erikánál.

■ **Január 24–26. (kedd–csütörtök):** Munkatúra Csucsán. Találkozás 7.15 órakor az állomáson. Szervező: Bagaméri Tibor. Bejelentkezni telefonon.

■ **Január 25. (szerda):** Rejtett-forrás (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta.

■ **Január 28. (szombat):** Gorbó-völgyi jeges alakzatok (20 km, 350 m szintkülönbség). Szervező: Kiss János. Érdeklődni telefonon.

■ **Január 29. (vasárnap):** Hója-gerinc (10 km). Találkozás 10 órakor a Törökvágás tetején (a Falumúzeum előtt). Szervezők: Pál István és Pál Gyöngyi.

■ **Szolgalatos napok a székházban** (Kolozsvár, Cardinal Iuliu Hossu/Fürdő utca 20. sz., 13-as ajtó): kedden 10.30–12.30, szerdán 11–13, csütörtökön 17–18 óra között. ♦ EKE fotóklub: minden kedden 17 órától a székházban. ♦ Könyvtár: minden csütörtökön 17–18 óra között a székházban.

Előzetes

■ **Február 1. (szerda):** Séta a Páter-úton (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta ♦ 18 órától közgyűlés az Apáczai-líceumban.

Túrazvezetők, szervezők elérhetőségei

Bagaméri Tibor 0742-776930
Bozsoki Adrienn 0264-446319
Csorba Anna 0740-407652
Kiss János 0364-807639
Kosztin Erika 0746-055926
Monoky Iván 0740-079401
Nagy Lajos 0729-835674
Pál Gyöngyi 0742-373546
Pál István 0264-572663
Székely Lavotta 0748-036290
Szima Márton 0766-703575
Vas Géza 0742-659570
Vlád Pál 0264-435866

Télen-nyáron egyre kedveltebb kirándulólhelyünk a szászfenesi erdő

A SZERZŐ FELVÉTELE

Minden tagjának és a természet kedvelőinek boldog új évet kíván, és rendezvényeire 2017-ben is minden érdeklődőt szeretettel vár az EKE – Kolozsvár 1891!